

Econoom Gert Peersman: 'Ik krijg het gevoel dat de fouten van Paars-Groen worden herhaald'

Gert Peersman is gecharmeerd door alle investeringen in het Vivaldi-akkoord. Het pensioen van 1500 euro begrijpt hij dan weer niet. *Knack* vroeg de econoom van de UGent om het regeerakkoord te lezen.

© Tim Dirven

Eindelijk kan het weer over inhoud en beleid gaan, dachten wij. Eindelijk maken de reconstructies in de kranten over dramatische onderhandelingsnachten, hoogoplopende ruzies en politieke schaakspelletjes weer plaats voor beslissingen die uw leven en uw portemonnee raken. Het regeerakkoord dat premier Alexander De Croo (Open

VLD) vorige week presenteerde, staat er vol van maar kondigt ook een nieuwe onderhandelingsmarathon aan. Alle grote hervormingen moeten nog door Vivaldi (Paars-Groen plus CD&V) worden uitgewerkt - als er ooit al iets van in huis komt.

Gert Peersman hoopt alvast van wel. Wanneer we de hoogleraar economie zaterdagochtend spreken op de Gentse economiefaculteit aan het Sint-Pietersplein geeft hij de nieuwe ploeg in ieder geval het voordeel van de twijfel.

Gert Peersman: Vroeger las ik het regeerakkoord nooit echt goed, want daar staat meestal veel *blablabla* in. Ook met dit akkoord kun je alle kanten uit. Ik hoor nu al kritiek van mensen die ontevreden zijn over wat er ontbreekt, maar over zo goed als elk thema staat er wel één zinnetje in. Deze regering zegt, bijvoorbeeld, dat ze de vergrijzingskosten niet zal laten oplopen. Dan denk ik: eindelijk de historische pensioenhervorming waar we al zo lang op wachten. Maar waarschijnlijk zijn dat zinnetjes die er altijd in staan, zodat je niet zou kunnen zeggen dat ze er niet aan gedacht hebben. *The proof of the pudding* zal dus echt wel in *the eating* zitten.

De begroting is niet in orde. De tabellen zijn vaag en grotendeels nog niet gespecificeerd.

En wat zegt uw aanvoelen?

Peersman: Deze ploeg heeft een zekere uitstraling die mogelijk voor een nieuwe dynamiek kan zorgen. Heel wat nieuwe mensen zitten op de juiste plaats, dus zulke kleine zinnetje hebben het potentieel om veel te veranderen. Een journalist vroeg me al om punten te geven, maar dat doen professoren pas na de examens. Deze regering kan heel veel realiseren, maar voor hetzelfde geld komt er niets van in huis.

De regering-De Croo gaat van start in het midden van een economische en een gezondheids crisis. Is het regeerakkoord een goede basis om voor een economische relance te zorgen?

Peersman: Daarvoor zitten er goede maatregelen in, ja. Ik lees in het akkoord dat er voor 4,7 miljard euro aan investeringen gepland staan. Ik vind dat cijfer niet terug in de begrotingstabellen, maar dat bedrag is alvast een goede zaak. Het ontbreekt wel wat aan perspectief op de lange termijn, en dat is even essentieel voor de relance. Veel mensen hebben dit jaar veel geld kunnen sparen doordat ze binnen moesten blijven. De overheid moet hen het vertrouwen geven om dat geld uit te geven, en daarmee in de economie te investeren. Zonder dat vertrouwen zal de regering de economie helemaal zelf op gang moeten trekken, en dan wordt het wel heel zwaar voor de nieuwe ploeg.

Aan welke vertrouwenwekkende hervormingen denkt u dan?

Peersman: Dan gaat het over de pensioenen en deels ook de arbeidsmarkt, maar ik zou toch één absolute prioriteit willen aangeven. Charles Michel (MR) had het in 2014 over 'jobs, jobs, jobs'. Ik hoop dat deze regering alles zal inzetten op 'productiviteit, productiviteit, productiviteit'. Er staat wel ergens een zinnetje over in het akkoord, maar ik mis de focus die daarvoor nodig is.

Waarom is productiviteit zo belangrijk?

Peersman: Productiviteit is de hoeveelheid goederen en diensten die werknemers per jaar kunnen produceren. Het is de belangrijkste bron van onze economische welvaart. België doet het daarin slecht in vergelijking met andere landen: onze productiviteitsgroei bedroeg de voorbije twintig jaar jaarlijks slechts 0,5 procent, terwijl het OESO-gemiddelde 1,1 procent is. Haalden we dat gemiddelde nog maar, dan lag ons bruto binnenlands product (bbp) vandaag 70 miljard euro hoger. De regering zou dan geld genoeg hebben om al haar plannen uit te voeren, en de gezinnen zouden daarbovenop extra koopkracht hebben. Ook economen hebben het belang van die productiviteit vroeger wat uit het oog verloren. In het verleden werd er vooral gefocust op het belang van de werkzaamheidsgraad (het percentage mensen tussen de 25 en de 64 jaar dat werkt, nvdr). Dat is door politici opgepikt, en daar zijn wel verbeteringen geboekt. Alleen ligt de productiviteitsgroei nu veel lager dan lang werd voorspeld, en dat doet die winst op de arbeidsmarkt volledig teniet.

Zijn de investeringen die de regering-De Croo aankondigt een stap in de goede richting?

Peersman: Ze doet een mooie inspanning, terwijl de federale regering daar eigenlijk niet bevoegd voor is. Ze kan wel investeren in de NMBS, of in haar eigen gebouwen, maar eigenlijk zijn de regio's bevoegd voor het merendeel van de publieke investeringen. De ambitie om tegen 2030 vier procent van het bbp te investeren is dus vooral iets wat de regio's zullen moeten klaarspelen, voor de regering-De Croo is dat wat windowdressing. Op dat vlak ben ik ontgoocheld in de Vlaamse regering. In de Septembeerklaring zat een bedrag van 4,2 miljard euro aan investeringen, maar dat gaat over een eenmalige inspanning die ook nog eens gespreid zal worden over meerdere jaren. Veel te weinig.

Wat zou deze regering nog meer kunnen doen?

Peersman: Ze zou bedrijven meer kunnen aanmoedigen om te investeren. Een van de relancemaatregelen is een fiscaal voordeel voor bedrijven die hun winsten de komende jaren gebruiken om hun reserves weer aan te dikken. Daarmee helpt de regering niet de bedrijven die het meest onder de crisis lijden, want ik zie de evenementensector nog niet snel weer winst maken. Ook fiscale voordelen zoals een verlaging van de vennootschapsbelasting hebben weinig zin. Het probleem is niet dat er geen kapitaal is om te investeren, beleggers betalen nu zelfs extra rente om overheidsobligaties te mogen aanhouden. Het probleem is dat ondernemers te weinig investeringsopportuniteiten zien. Dáármee moet de overheid helpen. Ze zou bij wijze van spreken één euro kunnen bijleggen voor elke euro die wordt geïnvesteerd.

Het hoeft ook allemaal geen geld te kosten. Overregulering is vandaag een groot probleem in België. In de rankings van de OESO behoorden we tien jaar geleden tot de middenmoot, vandaag staan we op de 30e plaats in een lijst van 33 landen. Alleen Turkije, Canada en Luxemburg doen het slechter. De regering kan dat gewoon oplossen door betere wetgeving te maken. Ook daarover staat wel een zinnetje in het regeerakkoord, maar ik heb niet het idee dat politici de omvang van het probleem inzien.

Nog zo'n zinnetje: onze werkzaamheidsgraad moet tegen 2030 naar 80 procent. Uw collega-econoom aan de UGent Stijn Baert was heel teleurgesteld dat tegenover die ambitie geen concrete maatregelen staan.

Peersman: Opnieuw, interpreteer dat zinnetje ruim en je mag een drastische arbeidsmarkthervorming verwachten. Op korte termijn moet het arbeidsmarktbeleid wel vooral aandacht hebben voor de slachtoffers van de coronacrisis. Dat is nu belangrijker dan bijvoorbeeld de inperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd. Eerst moet er een brand geblust worden, en moeten we ervoor zorgen dat de mensen die tijdelijk werkloos zijn

hun *skills* niet verliezen of minder productief worden. Na de coronacrisis zal een sector als de horeca weer opbloeien, maar andere sectoren zullen lang niet al hun werknemers aan het werk kunnen zetten. De retailsector voelde al de concurrentie van de e-commerce, en dat zal alleen maar verheviggen. Die werknemers moeten geholpen worden om zichzelf te heroriënteren en moeten nu al beginnen met nieuwe opleidingen.

Moet er daarom helemaal niet aan de lange termijn worden gedacht? Uiteraard wél. Ouderen langer aan de slag houden is nog altijd laaghangend fruit. Dat zal ook eenvoudiger zijn dan mensen die vandaag een ziekte-uitkering krijgen weer aan het werk helpen.

Dat lijkt nochtans sinds enkele jaren de heilige graal: het zijn niet de werklozen, wel de veel talrijkere inactieven die moeten worden geactiveerd.

Peersman: Dat is niet gemakkelijk, en het zal veel geld kosten. Sommige mensen werken trouwens ook bewust niet. Omdat ze aan het rentenieren zijn, bijvoorbeeld. Ook mensen die langdurig ziek zijn, kunnen niet plots aan het werk omdat de regering dat vraagt. Oudere werknemers die de arbeidsmarkt dreigen te verlaten, hebben daarentegen al bewezen dat ze productief zijn en willen werken. Ook daarvoor hebben we een pensioenhervorming nodig. Koppel eindelijk de levensverwachting aan de pensioenleeftijd. Dat is logisch, en dat werkt automatisch zodat we dat debat niet telkens opnieuw hoeven te voeren. Maar zulke maatregelen staan niet in het akkoord.

De grootste kritiek die weerklinkt, gaat over de begroting. Daarover lezen we in het regeerakkoord goede intenties, maar het is niet duidelijk hoe het tekort concreet verminderd zal worden.

Peersman: De begroting is niet in orde, de tabellen zijn vaag en grotendeels nog niet gespecificeerd. Er staan heel wat zaken in die makkelijk opgeschreven zijn, maar in de praktijk waarschijnlijk veel minder opbrengen, zoals de strijd tegen fiscale fraude. Het saldo van de begroting hoeft vandaag wel niet de grootste prioriteit te zijn. Van mij mag het tekort zelfs nog wat toenemen als dat geld goed geïnvesteerd wordt. Ik ben dus blij dat investeringen uit de begroting worden gehouden, zodat daar niet op bespaard zal worden. Heel veel nieuwe uitgaven zijn wel recurrent, die moeten elk jaar opnieuw worden betaald. Dat is tijdens een crisis niet verstandig.

Iets zegt mij dat u geen fan bent van een minimumpensioen van 1500 euro, of het nu bruto of netto is.

Peersman: Dat is op dit moment niet het verstandigste idee, nee. Hogere pensioenen zijn momenteel niet het grootste probleem waar we al ons geld in moeten stoppen, wat wel lijkt te gaan gebeuren. Gepensioneerden zijn ook niet het grootste slachtoffer van de coronacrisis: ze moesten thuisblijven en hebben zelfs wat kunnen sparen. Het is ook geen relancemaatregel, want hij

wordt pas doorgevoerd op het einde van deze regeerperiode. Bij zulke maatregelen krijg ik het gevoel dat de fouten van Paars-Groen van aan het begin van deze eeuw worden herhaald: er werd geld uitgegeven met het idee dat dat later wel zou worden terugverdiend. Alleen zijn de hervormingen die daarvoor nodig waren nooit gebeurd, waardoor er achteraf nog veel meer bespaard moest worden dan aanvankelijk nodig was. Vandaag is die strategie nog veel risicovoller. Toen Paars-Groen begon, zag de toekomst er veel rooskleuriger uit. De begroting was in evenwicht, de rente was nog aan het dalen, en de babyboomers waren nog allemaal aan het werk. Vandaag hebben we een serieus begrotingstekort, kan de rente niet meer verder dalen en accelereren de vergrijzingskosten.

Een tip voor de regering: verschuif de fiscale druk wat van arbeid naar consumptie. Onze btw is laag in vergelijking met andere landen.

U bent daar heel categorisch in: u wilde geen nieuwe recurrente uitgaven. Toch kun je investeringen in de zorg moeilijk een slecht idee vinden.

Peersman: Dat begrijp ik al veel beter. De gezondheidszorg is zeer hard getroffen door de coronacrisis, en die mensen leveren momenteel een enorme inspanning. Ik vind het trouwens ook prima als wij als samenleving beslissen dat de pensioenen omhoog moeten. Zolang de regering ervoor zorgt dat zoiets op een ernstige manier gefinancierd wordt, met nieuwe belastingen. Nu zal het erop neerkomen dat het begrotingstekort daardoor toeneemt, en dat is niet gezond.

Er zit ook wel een fiscale hervorming aan te komen. De allerrijksten moeten wellicht iets meer bijdragen, maar Open VLD-voorzitter Egbert Lachaert schat dat bedrag op zo'n 200 miljoen euro. Is het wel de moeite om eraan te beginnen als het om zo weinig geld gaat?

Peersman: Dat is heel weinig, ja. Waarschijnlijk zal men komen aanzetten met een compromisvoorstel zoals de effectentaks of de speculatie-taks, wat door sommigen is ontworpen om snel weer af te voeren.

Valt daar echt veel meer geld te halen? Vermogenden betalen in België al veel belastingen, maar volgens econoom Paul De Grauwe kunnen we daar nog op miljarden rekenen.

Peersman: Het voorstel van Paul is ook wel heel verregaand. Ik denk dat het al heel veel zal zijn als je met zo'n heffing in België 1 miljard euro kunt ophalen. Gemiddeld gezien zijn onze vermogensbelastingen ook niet zo heel erg laag, maar ze zijn wel heel ongelijk verdeeld. Een ondernemer die eerst de vennootschapsbelasting betaalt en daarna nog eens de roerende voorheffing is veel geld kwijt. Iemand anders betaalt op de meerwaarde van zijn aandelen of vastgoed dan weer géén belasting. Dat is oneerlijk, en zorgt ervoor dat kapitaal vaak niet op de meest productieve manier wordt gebruikt. Ik was

destijds gecharmeerd door het voorstel van de *dual income tax* van de CD&V, waarbij alle inkomsten uit vermogen op dezelfde manier zouden worden belast. Ook het compromis tussen de N-VA en de PS had daar meer aan veranderd dan wat er nu wellicht zal gebeuren.

Het is nog niet te laat om suggesties te doen voor de fiscale hervorming. Hebt u er?

Peersman: De belasting op arbeid moet omlaag, vooral voor de lage lonen. Ons belastingstelsel mag dus gerust weer wat progressiever worden: zorg ervoor dat mensen minder snel veel moeten betalen, en belast desnoods de hoogste inkomens iets meer. Er wordt altijd gepraat over kapitaal, maar er zijn ook mensen met een heel hoog arbeidsinkomen, die weinig last ondervinden van de crisis. De fiscale druk wordt het best ook wat verschoven van arbeid naar consumptie. Dat is wat internationale instellingen zoals de OESO ons al jaren zeggen: onze btw is laag in vergelijking met andere landen. Daar vallen nog serieuze bedragen te halen. Deze regering is daar iets van plan, maar ze heeft wel de btw op renovaties weer verlaagd. We weten nochtans goed genoeg dat zulke verlagingen weinig zin hebben.

Een laatste opvallend punt in het regeerakkoord: de terugkeer van het sociaal overleg van vakbonden en werkgeversorganisaties. Veel waarnemers geloofden daar niet meer in.

Peersman: De sociale partners hebben niet de reputatie dat ze snel doortastende beslissingen nemen, nee. Ze leven nog een beetje in de vorige eeuw. De regering schuift daar nu heel wat beslissingen op af. Oké, laat de sociale partners het nog maar eens proberen. We kunnen hen dan ook afrekenen op de resultaten. Als zij er niet in slagen om hervormingen door te voeren die voor productiviteitsgroei en werkgelegenheid zorgen, moeten ze achteraf niet komen klagen dat er geen geld is voor de koopkracht van werknemers, en dat bedrijven straks meer belastingen moeten betalen.

Gert Peersman

- 1973: geboren in Gent
- Studie: economie aan UGent en KU Leuven
- 2001: doctoreert op het monetaire beleid van de eurozone (UGent)
- 2001-2003: werkt voor de Bank of England, en voert later ook opdrachten als consultant uit voor andere centrale banken
- 2006: hoogleraar economie aan de UGent

- 2012: publiceert samen met Koen Schoors De Perfecte Storm over de economische crisis
Reageren op dit artikel kan u door een e-mail te sturen naar lezersbrieven@knack.be. Uw reactie wordt dan mogelijk meegenomen in het volgende nummer.